

інтереси людини, інших учасників сімейних відносин, забезпечують кожному можливість бути самостійним суб'єктом суспільного життя. Держава зобов'язана забезпечити реалізацію та захист суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів. Стосовно громадянина Конституція України визнає право кожного захищати свої права і свободи, права і свободи інших людей від посягань, у тому числі посягань від представників влади або посадових осіб (ст. 55 Конституції України). Чинне сімейне законодавство відображає принцип, проголошений Конституцією України, закріплюючи у ч. 10 ст. 7 СК України право кожного учасника сімейних відносин на судовий захист. Як бачимо одним із найголовніших завдань держави є захист прав та законних інтересів громадян в різних сферах суспільного життя.

Але ведучи мову про захист прав та законних інтересів громадян потрібно враховувати особливості, притаманні правовій категорії інтересу. Адже хоч інтерес та суб'єктивне право є схожими, близькими поняттями, вони все ж не тотожні. Справедливо зазначає І. В. Венедіктова, коли говорить, що обсяг захисту, який надається суб'єктивним правам та охоронюваним законом інтересам у приватному праві є різним. Держава не в змозі втілити усі можливі необхідності, усвідомлені суб'єктом права як інтереси, в якості правових приписів. Таким чином, загальні гарантії охоронюваних законом інтересів є значно слабшими, ніж гарантії суб'єктивних прав, тому юридичні гарантії інтересів не спрямовані на їх забезпечення, а лише не перешкоджають їх здійсненню [5, с. 191].

Висновки. На сьогодні проблема судового захисту охоронюваних законом інтересів залишається відкритою. У теорії права ведеться гостра полеміка про поняття охоронюваного законом інтересу, про умови та

способи його захисту. Немає чіткої позиції з цих питань і в судовій практиці. Успішне вирішення цієї проблеми ускладнюється і тим, що в законі не розкривається поняття охоронюваного законом інтересу, не вказується, за яких підстав, якими засобами і якими способами здійснюється його захист.

Запропоноване у даній науковій статті авторське визначення поняття "інтерес" сприятиме створенню умов для реалізації та ефективного захисту суб'єктивного сімейного інтересу, а також полегшить у подальшому наукові пошуки в цій сфері.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 // ВВР України 1996, № 30, ст. 14.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 // ВВР України 2002, № 21-22, ст. 135.
3. Цивільно-процесуальний кодекс України від 18.03.2004 // ВВР України 2004, № 40-41, 42, ст. 492.
4. Рішення Конституційного Суду України від 01.12.2004 // Урядовий кур'єр, 2004, від 15.12.2004 № 239.
5. Венедіктова І. Методологічні засади охоронюваних законом інтересів у приватному праві: монографія. – Х.: Нове Слово, 2011. – 260 с.
6. Гельвецій К. А. Сочинения : в 2 т. / К. А. Гельвеций – М. : Мысль, 1974. – Т. 1. – 510 с.
7. Чепис О. І. Інтерес як правова категорія: сутність та роль у правовому регулюванні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2007. – № 8. – С. 67 – 69.
8. Иоффе О.С. Советское гражданское право: курс лекций. Т.3. Л., 1965.
9. Комментарий к Кодексу о браке и семье РСФСР 1917 г., М., Юрид. лит., 1971. – 248 с.
10. Собрание Узаконений РСФСР. – 1918. – № 76-77. – Ст. 818.
11. Собрание Узаконений РСФСР. – 1926. – № 82. – Ст. 612.
12. Ромовська З. В. Українське сімейне право / академ. курс. – К.: Правова єдність, 2009. – 500 с.
13. Шаповал В. М. Становлення конституційної юрисдикції в Україні // Правова держава: Щорічник наукових праць. – К., 1998. – Вип. 9.

Надійшла до редколегії 10.10.13

Е. Решетник, преподаватель

Частное высшее учебное заведение "Европейский университет", Киев

ПОНЯТИЕ СУБЪЕКТИВНОГО СЕМЕЙНОГО ИНТЕРЕСА И ОБЩИЕ ПРИНЦИПЫ ЕГО СУДЕБНОЙ ЗАЩИТЫ

В статье анализируется развитие и становления категории интерес в семейном праве, в контексте этого проведен анализ семейного законодательства в период с 1918 года – по сегодняшний день. Предложено определение интереса в современном семейном праве Украины. Проведен анализ условий и принципов судебной защиты субъективного семейного интереса.

Ключевые слова: семья, право, интерес, семейные отношения, защита субъективного семейного интереса.

Y. Reshetnyk, Lecturer

Private higher education institution "European University", Kyiv

THE NOTION OF A SUBJECTIVE FAMILY INTEREST AND GENERAL PRINCIPLES OF ITS PROTECTION IN COURTS OF JUSTICE

The article is dedicated to the establishing the category of "interest", in the family legislation; in this context, an analysis of the family legislation in the period from 1918 until the present day has been conducted. A definition of the interest in the current family law of Ukraine has been proposed. An analysis of conditions and general principles of protection of the subjective family interest in courts of justice has been conducted.

Keywords: family, law, interest, family relations, protection of a subjective family interest.

УДК 347.78(09)(477)"19"

О. Гуменюк, здобувач,
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УКРАЇНСЬКІЙ РАДЯНСЬКІЙ СОЦІАЛІСТИЧНІЙ РЕСПУБЛІЦІ (ДРУГА ПОЛОВИНА 60-Х – ПЕРША ПОЛОВИНА 80-Х РР. ХХ СТ.)

В статті розглядаються особливості нормативно-правового регулювання захисту авторського права в Українській Радянській Соціалістичній Республіці (друга половина 60-х – перша половина 80-х рр. ХХ ст.).

Ключові слова: нормативне регулювання, права авторів, об'єкти авторського права.

Постановка проблеми. Дослідження питань, пов'язаних із становленням та розвитком інституту авторського права у національній правовій системі неможливе без дослідження системи захисту авторського права.

Кожен правовий інститут, у тому числі й інститут авторського права, включає багато елементів. Одним із таких елементів є захист цього права. Саме завдяки юридичному захисту реалізується правова діяльність

© Гуменюк О., 2013

держави, яку можна розглядати як різновид соціальної діяльності [1, с.33]. Завданням правового захисту є не тільки власне захист, а і відновлення порушеного або невизнаного права, створення умов для запобігання порушення з боку інших суб'єктів правових відносин. Зазначена функція захисту поширюється і на авторське право. Правовий інститут захисту права реалізується через діяльність певних державних органів, які ще називають правоохоронними [2, с.7] або посадових осіб. Така реалізація має системний і чіткий характер, який виражається у тому, що вищевказані суб'єкти захисту права здійснюють свою правозахисну діяльність виключно в рамках права та законів, що і є гарантією реалізації права.

Все вищевикладене у повній мірі відноситься і до авторського права, як складової частини правової системи.

Згідно частини 1 статті 54 Конституції України, громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності [3, с.23]. Отже, як бачимо, Основний Закон закріплює досить широкі гарантії захисту прав авторів.

У той же час не можна стверджувати, що інститут захисту авторського права не був відомий вітчизняному законодавству минулих років. Такий правовий інститут, як інститут захисту права інтелектуальної власності має досить довгу історію свого розвитку. Цілком зрозуміло, що дослідження такої історії має не тільки теоретичне значення, у доктринальному розумінні, а й практичне значення. Оскільки дослідження системи права минулих років, правозастосовної практики певного періоду, дозволить виявити слабкі сторони тодішньої нормативної бази, чи, навпаки, знайти прогресивне, що з успіхом може бути адаптоване вже у сучасному законодавстві країни.

Враховуючи те, що інститут захисту прав авторів (творців) періоду другої половини 60-х – першої половини 80-х рр. XX ст. є доволі значним періодом часу у житті нашої країни, на який припало багато змін суспільно – політичного характеру, а також те, що певні норми, які були запроваджені тоді були адаптовані вже у законодавстві України новітнього періоду, вказаний період представляє значний інтерес з історико – правової точки зору.

Ступінь наукової розробки проблеми. На сьогоднішній день дослідження історії розвитку інституту авторського права носить актуальний характер. Поруч із тим не можна сказати, що процедура захисту авторського права є повною мірою дослідженою у історико-правовій площині. Окремі питання історії захисту авторського права були висвітлені у працях таких науковців: Белова В. В., Бромберга Г. В., Богуславського М. М., Кохановської О. В., Підпригори О.А., Святоцького О.Д., Сергєєва Ю. К., Штефан О. О. та ін.

У той же час, у профільних наукових працях мало було приділено уваги саме дослідженню періоду другої половини 60-х – першої половини 80-х рр. XX ст., що свідчить про недостатній теоретичний рівень розробки історико-правових аспектів інституту авторського права. Також, у наукових працях минулих років сама процедура захисту прав суб'єктів авторського права була досліджена поверхнево. Варто зазначити, що на сьогоднішній день відсутнє комплексне історико-правове дослідження присвячене інституту захисту авторського права означеного періоду. Хоча актуальність у такому дослідженні є.

Період другої половини 60-х – першої половини 80-х рр. XX ст. не можна назвати дослідженим у повній мірі. Між іншим, саме цей період представляє досить значний інтерес для наукового пізнання. Це пов'язано із

тим, що означений період, починаючи із другої половини 60-х рр. минулого століття, характеризується оновленням системи законодавства, включаючи і інститут авторського права. Крім того, значна частина змін в законодавстві того часу знайшла своє місце у сучасній вітчизняній правовій системі.

Все це і зумовило вибір тематики цієї роботи та визначило актуальність основних напрямів дослідження.

Мета дослідження: дослідити, а саме виявити та охарактеризувати особливості нормативно-правового регулювання захисту авторського права в Українській Радянській Соціалістичній Республіці (далі – УРСР) (друга половина 60-х – перша половина 80-х рр. XX ст.); розглянути особливості самої процедури захисту прав об'єктів авторського права, що знайшли своє закріплення у законодавстві УРСР вказаного періоду та не були відомі законодавству минулих часів. Означити основні пріоритети інституту захисту авторського права періоду другої половини 60-х – першої половини 80-х рр. XX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як нами вже було вище вказано, період другої половини 60-х років XX ст. означився значними змінами у законодавстві колишнього СРСР, до складу якого входила і Українська РСР. Такі зміни були обумовлені у першу чергу політичними та соціальними явищами, що відбулися у радянському суспільстві. Також, означений період характеризується значним розвитком наукової і технічної думки та широким запровадженням результатів наукової діяльності у суспільне життя. Цілком зрозуміло, що подібні зміни у житті суспільства і держави вимагали і нової правової регламентації суспільних відносин. І такі правові зміни відбулися.

У 1961 р. була прийнята нова редакція Основ законодавства СРСР, які, згідно Договору про створення СРСР від 30 грудня 1922 року, були базовим нормативним документом, для союзних республік, при прийнятті ними законів та інших нормативно-правових актів республіканського значення.

Нової регламентації зазнало і цивільне та цивільно-процесуальне законодавство.

Цілком зрозуміло, що відповідних змін зазнав і інститут авторського права, як складова частина цивільного законодавства. Такі зміни відбулися завдяки прийняттю нового Цивільного кодексу УРСР (надалі – ЦК УРСР 1963р.).

Законом Української РСР "Про затвердження Цивільного кодексу Української РСР" від 18 липня 1963 року було затверджено новий ЦК УРСР (у дію цей кодекс було введено з 1 січня 1964 року).

Характеризуючи новий ЦК УРСР 1963 р., варто зазначити, що у цьому базовому цивільному законі знайшли своє втілення останні досягнення тодішньої юридичної науки, судової практики, діяльності державного нотаріату та органів прокуратури [4, с.3]. Також, у нормах прийнятого нового цивільного закону знайшли своє відображення основні політико-правові принципи тодішнього радянського устрою.

Значних змін, порівняно із Цивільним кодексом УРСР 1923 р., зазнав і інститут авторського права.

Аналіз положень ЦК УРСР 1963 р. дозволяє дійти важливого висновку – законодавець значним чином змінив процедуру правової охорони прав авторів. Звернемось до нормативного акту.

Відповідно до ч.1 ст. 472 ЦК УРСР 1963 р. авторське право поширювалося на твори науки, літератури або мистецтва незалежно від форми призначення і цінності твору, а також від способу відтворення. Частиною 3 вищевказаної статті було розширено коло об'єктів авторсь-

кого права. Так, до таких об'єктів закон відніс кінофільми, радіопередачі і телевізійні передачі, а також всі технічно можливі види технічної фіксації запису творів, що не було передбачено у законодавстві минулих років.

Можна стверджувати, що ЦК УРСР 1963 р. значно розширив коло об'єктів авторської охорони, включивши можливість використання в авторській діяльності досягнень науки та техніки, що, безумовно, було прогресивним кроком. Варто зазначити, що даний принцип знайшов своє закріплення і в законодавстві вже незалежної України.

У статті 475 ЦК УРСР 1963 р. зайшов своє закріплення основний перелік прав авторів, до яких закон відніс: 1) право на опублікування і розповсюдження творів під своїм ім'ям всіма дозволеними способами; 2) на недоторканість твору; 3) на одержання винагороди за використання іншими особами, крім випадків, зазначених у законі.

Статтею 476 ЦК УРСР 1963 р. окремо було закріплено недоторканість творів і імені автора при його житті. Зокрема, закон встановлював, що при виданні, публічному виконанні або іншому використанні твору забороняється без згоди автора вносити будь-які зміни, як в самий твір, так і в його назву і позначення імені автора. Відповідно до частини другої зазначеної статті, забороняється без згоди автора супроводжувати твір при його виданні ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями, будь-якими поясненнями.

Отже, як свідчить все вищевикладене, Цивільний кодекс УРСР 1963 року значно розширив охорону прав авторів – фізичних осіб.

Також ЦК 1963 р. встановив правову охорону на об'єкти авторського права на території тодішнього СРСР, незалежно від місця проживання автора. У частині 1 ст. 474 ЦК УРСР 1963 р. було закріплено правило про те, що авторське право на твір, випущений в світ на території СРСР або не випущений в світ, але який знаходиться на території СРСР у будь-якій об'єктивній формі, визнається за автором і його спадкоємцями незалежно від громадянства. Правилами частини другої цієї статті визначено, що авторське право визнається також за громадянами Української РСР і інших союзних республік, твори яких вперше випущено в світ або знаходяться в будь-якій об'єктивній формі на території іноземних держав, а так само за їх спадкоємцями.

ЦК УРСР 1963 р. встановлював правову охорону на твори, випущені під псевдонімом (ст. 477 ЦК УРСР 1963 р.), а також закріплював охорону авторського права після смерті автора (ст. 478 ЦК УРСР 1963 р.). До речі, строк охорони авторського права було суттєво змінено, порівняно із законодавством минулих років. Так, зокрема, згідно ст. 493 ЦК УРСР 1963р. авторське право належало авторові довічно, також встановлювалась можливість спадкування об'єктів авторського права (ст. 494 УРСР 1963 р.). Цивільний закон встановлював строк дії авторського права і на колективні твори. Такий строк був довічним і авторське право переходило до спадкоємців, у разі прийняття відповідної спадщини (ст. 495 УРСР 1963 р.). Все вищевикладене говорить про певний позитивізм тодішнього законодавства, порівняно із законодавчими приписами минулого, які значно звужували приватні права авторів, у тому числі і строк дії їх прав.

Цивільне законодавство другої половини 60-х років ХХ ст. встановлювало правову охорону на об'єкти авторського права не тільки для фізичних осіб, як авторів, а і для юридичних осіб, як суб'єктів авторського права. Тут варто зазначити, що у вказаний період саме установи, організації, як юридичні особи мали пріоритет у праві власності на об'єкти авторського права. Це пов'язано із тим, що законодавство того часу значним чином

обмежувало право приватної власності, у тому числі і на об'єкти авторського права. Крім того, у той час могли існувати тільки юридичні особи, засновані на державній формі власності, а також юридичні особи, засновані на колективній власності (колгоспи, кооперативи та ін.).

Так, зокрема, статтею 480 ЦК УРСР 1963 р., за юридичними особами авторське право визнавалось у випадках і межах, встановлених законодавством Союзу РСР і Української РСР. Низкою статей цього Кодексу конкретизувалось авторське право юридичних осіб: у ст. 482 ЦК УРСР 1963 р. закріплювалось авторське право організацій на періодичні видання, частиною 1 ст. 483 ЦК УРСР 1963 р. закріплювалось авторське право підприємств, що здійснили зйомку, на кінофільми або телевізійні фільми (об'єкти авторського права).

Резюмуючи все вищевикладене, можна сказати, що цивільне законодавство, як базове законодавство у сфері авторського права, означеного періоду, встановлювало досить міцні правові охоронні межі у сфері захисту прав авторів. У той же час, слід зазначити, що законом були встановлені випадки, коли об'єкт авторського права міг бути використаний без згоди автора та виплати відповідної винагороди. Так, приписами статті 489 ЦК УРСР 1963 р. визначалось, що це допускається без згоди автора і без оплати авторської винагороди, але з обов'язковим зазначенням прізвища автора, твір якого використовується, і джерела запозичення, у разі: 1) використання чужого виданого твору для створення нового; 2) відтворення в наукових і критичних працях, учбових і політико-освітніх виданнях; 3) інформація в періодичній пресі, кіно, по радіо і телебаченню про випущені в світ твори літератури, науки і мистецтва; 4) відтворення у газетах, кіно по радіо і телебаченню публічно виготовлених промов, доповідей, а також випущених у світ творів літератури, науки і мистецтва. Відтворенням вважається також транслявання по радіо і телебаченню творів, що публічно виконуються безпосередньо з місць їх виконання.

Отже, як бачимо, наведена норма обмежувала права авторів і надавала можливість без їх згоди використовувати результати їх творчої діяльності. Нажаль, законодавство не тільки дозволяло використовувати результати творчої діяльності без згоди автора, а і не зобов'язувало виплачувати автору винагороду за подібне використання, що не можна назвати позитивним моментом.

Таким чином можливо дійти важливого висновку, що авторське законодавство вказаного періоду обмежувало економічні права авторів.

Згодом основні положення щодо матеріально-правового захисту авторських прав були запозичені у цивільне законодавство другої половини 70-х та 80-х років минулого століття. Хоча певні зміни авторське право зазнало у зв'язку із прийняттям оновленої редакції Основ законодавства СРСР 1973р.

Кардинальні зміни у сфері захисту авторського права відбулися лише з прийняттям Закону України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 року № 3792-XII, а згодом і нового Цивільного кодексу України, який набув чинності з 1 січня 2004 року. Зазначені нормативно-правові акти підвищили рівень охорони авторських прав та надали пріоритет авторові, було підвищено рівень захисту економічних прав творців, як матеріальної основи творчої діяльності, чого не було у відповідному законодавстві досліджуваного періоду.

Серед найважливіших засобів захисту порушеного авторського права, окрім матеріально-правових, займають і процесуальні.

Одночасно із Цивільним кодексом УРСР 1963 р. було прийнято і новий Цивільно-процесуальний кодекс

УРСР 1963р., який був затверджений Законом Української Радянської Соціалістичної Республіки "Про затвердження Цивільного процесуального кодексу УРСР" від 18 липня 1963 року [5] (надалі – ЦПК УРСР 1963 р.).

Вказаним нормативним актом встановлювався порядок здійснення цивільного судочинства. Так, у ч. 1 ст. 1 ЦПК УРСР 1963 р. було визначено, що у порядку цивільного судочинства розглядаються спори з цивільних, сімейних, трудових та колгоспних правовідносин, справ, що виникають з адміністративно-правових відносин. Правилами ч. 1 ст. 4 ЦПК УРСР 1963 р. визначено, що кожна заінтересована особа вправі в порядку, встановленому законом, звернутися до суду за захистом порушеного або оспорюваного права чи охоронюваного законом інтересу.

Все вищевикладене свідчить про те, що процесуальне законодавство дозволяло кожному автору, у разі порушення його права, звернутися до суду із захистом такого права. Виходячи із матеріально – правового складу такий спір відносився до категорії цивільних справ.

ЦПК УРСР 1963 р. не встановлював особливого порядку розгляду справ, пов'язаних із захистом порушеного авторського права. Регламентація порядку захисту цивільних прав авторів знайшла своє закріплення у матеріальному праві. Так, згідно ст. 497 ЦК УРСР 1963 р. у разі порушення авторського права, автор або його спадкоємці мали право вимагати усунення такого порушення, шляхом заборони випуску твору, внесення відповідних виправлень у публікацію. Автор чи його правонаступники мали право звернутися до суду із відповідним позовом. Цікавим є те, що згідно частини другої вказаної статті, у разі, якщо рішенням суду на порушника авторського права було покладено зобов'язання виконати певні дії на користь суб'єкта авторського права, а він їх не виконав, то суд накладав на нього штраф, який, до речі, стягувався на користь держави, а не автора. Також, автор мав право стягнути з порушника завдану порушенням належного йому права шкоду та завдані збитки (ст. 203 ЦК УРСР 1963 р. та ч. 3 ст. 497 ЦК УРСР 1963 р.). Слід зазначити, що процесуальне законодавство того часу надавало певну процесуальну перевагу авторові, права якого порушені. Подібна перевага полягала у тому, що закон надав автору вибору суду для звернення з відповідним позовом. По суті процесуальний закон закріплював альтернативну підсудність у справах, пов'язаних із захистом авторського права. Згодом вказаний процесуальний пріоритет знайшов своє закріплення і в українському праві сучасного періоду.

Так, за загальними правилами цивільного судочинства того часу позов пред'являвся в суд за місцем проживання чи знаходження відповідача (ст. 125 ЦПК УРСР 1963 р.), але відповідно до ч. 1 ст. 126 ЦПК УРСР 1963 р. позови, що впливають із авторського права на відкриття, винахід, корисну модель, промисловий зразок та раціоналізаторську пропозицію, можуть подаватися також за місцем проживання позивача. Таким чином, законодавство у сфері цивільного судочинства значно розширяло можливості судового захисту прав авторів.

Іншим моментом у цьому плані було те, що законодавство досліджуваного періоду передбачало звільнення автора від сплати державного мита при пред'явленні відповідного позову. Так, згідно положень ст. 63 ЦПК УРСР 1963 року, судові витрати складаються з державного мита і витрат, пов'язаних з розглядом справи. Частиною третьою вище вказаної статті закріплено, що розмір державного мита та звільнення від його сплати встановлюється законодавством України про державне мито. Відповідно до цього законодавства, автор, у разі подачі

позову до суду про захист порушеного авторського права, звільнявся від сплати даного мита.

Цивільне законодавство встановлювало загальний термін позовної давності для справ, пов'язаних із авторським правом. Зокрема, це випливає із змісту статті 73 ЦК УРСР 1963 р., яка має назву "Скорочені строки позовної давності" та надається перелік позовів для яких встановлені такі скорочені строки позовної давності. Зазначений перелік носив вичерпний характер.

Скорочені строки позовної давності для позовів, що впливають із авторських відносин, не закріплені у вищезазначеній статті. Таким чином, можливо дійти висновку, що законодавство досліджуваного періоду встановлювало загальну позовну давність у три роки для захисту порушеного авторського права (ст. 71 ЦК УРСР 1963 р.).

Частиною 3 статті 475 ЦК УРСР 1963 року було передбачено право автора на одержання винагороди за використання його твору іншими особами. У разі порушення це право могло бути захищено у суді в порядку цивільного судочинства.

У той же час, законодавство другої половини 60-х років передбачало можливість стягнення авторської винагороди у безспірному порядку.

Постановою Ради Міністрів Української РСР від 31 серпня 1964 р. № 941 було затверджено Положення про державний нотаріат Української РСР та Перелік документів, на підставі яких вчиняються нотаріальні виконавчі написи на стягнення грошей і майна (надалі – Положення). У Положенні було закріплено право державних нотаріусів на вчинення виконавчих написів на підставі безспірних документів. У статті 59 Положення закріплювалося, що для стягнення грошей чи витребування від боржника майна державні нотаріальні контори вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість. Перелік таких документів додавався до Положення. Відповідно до зазначеного переліку державні нотаріуси вчиняли виконавчі написи у тому числі й на підставі заборгованості, що випливає з відносин, пов'язаних із авторським правом.

У пункті 8 вищезазначеного Положення було передбачено можливість стягнення документально підтвердженої заборгованості, що випливає із авторського права через органи державного нотаріату. До таких документів відносились авторські договори, фінансово-розрахункові документи, що підтверджували наявність фінансового боргу по сплаті авторської винагороди.

Згодом Постановою Ради Міністрів УРСР від 12 жовтня 1976 р. № 483 було затверджено новий перелік документів, за яким стягнення заборгованості проводилось у безспірному порядку на підставі виконавчих написів державних нотаріусів. До вказаного правового документу, також неодноразово вносились зміни.

Можливість захисту у безспірному (позасудовому) порядку економічних прав авторів було цілком прогресивним кроком. Необхідно зазначити, що така правова можливість була трансформована у законодавство вже незалежної України.

Висновки. Підсумовуючи все вищевикладене, хотілось би зазначити, що законодавство УРСР другої половини 60-х – 80-х років ХХ століття значною мірою захищало права авторів. Також, законодавство значно розширило коло об'єктів авторського права, що підпадали під дію його захисту. Було закладено принцип захисту об'єктів авторського права, що створені за допомогою технічних засобів.

Між тим, перевага у такому захисті надавалась установам та організаціям, особливо у сфері захисту економічних прав. Держава та її органи займали домі-

нуюче положення серед суб'єктів авторського права досліджуваного періоду. Пріоритет у авторському праві надавався захисту публічних інтересів, а не приватних.

У той же час, не можна не відзначити і певні прогресивні тенденції у сфері захисту авторського права, це, зокрема, наявність альтернативної підсудності, звільнення від сплати державного мита при поданні позовів про захист порушеного авторського права, закріплення у законодавстві загального а не скороченого строку позовної давності. Також, цивільним законодавством даного періоду змінено строк дії авторського права – довічний термін. У нормах матеріального права було закріплено певний порядок процедури захисту авторського права, встановлена економічна відповідальність.

Іншим позитивним моментом стала закріплена на рівні закону можливість захисту порушеного авторського права у безспірному порядку органами державного нотаріату, що було потім втілено і у законодавстві незалежної України.

Ми впевнені, що подальше дослідження питань пов'язаних із інститутом захисту авторського права до-

зволить виявити певні правові прогресивні тенденції, які можуть бути запроваджені і у чинне законодавство держави. Також, подібне дослідження має і суто наукове значення, оскільки дозволить збагатити загальну картину наукового пізнання про становлення інституту авторського права у вітчизняному законодавстві.

Список використаних джерел

1. Р. А. Ромашов, Н. М. Пархоменко, С. М. Лягуша та ін. Теорія держави і права: Навчальний посібник \ За аг. ред. професора Р. А. Ромашова старшого співробітника Н. М. Пархоменко. – К.: КНТ, 2007. – 216 с.
2. Тимченко С. М. Судові та правоохоронні органи України. Навчальний посібник. – К.: "Центр навчальної літератури", 2004. – 304 с.
3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. [Електронний ресурс] // Сторінка "Законодавство України" сайту Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Цивільний кодекс Української РСР. Науково-практичний коментарій \ Під редакцією голови Верховного Суду Українською РСР О. Я. Якименка (головний редактор) та докторів юридичних наук, професорів М. Й. Бару і М. В. Гордона: К., Політична література України, 1971. – 541с.
5. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1963, № 30, ст. 464.

Надійшла до редколегії 10.10.13

А. Гуменюк, соискатель
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

НОРМАТИВНОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЗАЩИТЫ АВТОРСКОГО ПРАВА В УКРАИНСКОМ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИКИ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА 60-Х – ПЕРВАЯ ПОЛОВИНА 80-Х ГГ.)

В статье рассматриваются некоторые особенности нормативно-правового регулирования защиты авторского права в Украинской Советской Социалистической Республике (вторая половина 60-х – первая половина 80-х годов XX ст.).
Ключевые слова: нормативное регулирование, права авторов, объекты авторского права.

A. Gumeniuk, competitor
Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv

NORMATIVE REGULATION OF COPYRIGHT PROTECTION IN UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST RESPUBLITS (LATE 60'S – EARLY 80-IES OF XX CENTURY)

The article deals with the aspects of the statutory regulation of copyright law protection in the Ukrainian Soviet Socialist Republic (the second half of 60th – the first half of 80th, of the 20th century).
Key words: statutory regulation, author's right, objects of copyright law.

УДК 347.9

Є. Фурса,
Департамент консульської служби, Київ

СПАДКУВАННЯ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ, ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Дана стаття присвячена формулюванню теоретичних основ інституту спадкування з іноземним елементом, проведена класифікація, сформульовано понятійний апарат, джерела міжнародного спадкового права. Проведений порівняльний аналіз особливостей спадкування в Україні та у різних штатах США та регламентацію процедури спадкування.

Ключові слова: спадкування, іноземний елемент, змішане спадкування, консул, спадкування у США.

Питанню спадкування в Україні присвячено значна кількість робіт [1], [2], [3], [4], але спеціальних наукових досліджень, присвячених спадкуванню з іноземним елементом (міжнародному спадкуванню) в нотаріальному порядку, зокрема, й у консульських установах та дипломатичних представництвах в Україні бракує. Наближено цій проблематиці посвячено лише дві дисертаційні роботи Гріненко О.О. [5] та Кравченко Н.П. [6].

Питанням міжнародного спадкового права присвятили свої роботи такі вчені як: Довгерт А.С. [7, С.280-290], Кисіль В.І. [8, С.280-282], Галущенко Г.В. [9], Кармаза О.О. [10].

Заслужують на увагу праці з спадкового права таких російських вчених як Гушина В.В., Дмитрієва Ю.А. [11], Панічкіна В.Б., Боровик О.Ю. [12] та ін. Питанням міжнародного спадкування присвячувалися цілі розділи

у підручниках таких російських вчених як: Богуславський М.М. [13], Скаридов О.С. [14], Нешатаєва Т.М. [15], Медведєв І.Г. [16] та ін.

Для того щоб розібратися у сутності міжнародного спадкування та сформулювати його дефініцію, необхідно проаналізувати інститут спадкування за українськими джерелами.

Насамперед, слід зазначити, що безспірною перевагою чинного ЦК порівняно із ЦК 1963 року є закріплення у ст.1216 ЦК визначення поняття спадкування як переходу прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Але таке законодавче визначення не розкриває усієї сутності спадкування, тому вчені у своїх роботах аналізуючи дану норму ЦК, висловлюють своє бачення

© Фурса Є., 2013

